

ERDÉLYI MÚZEUM

XVIII. kötet.

1901.

VI. füzet.

Az angol nyelv a nemzetközi érintkezésekben.¹

Jelenben az európai nagy hatalmak nemzetközi vetélkedésének s féltékenységének korszakát éljük, mely különösen Angol-, Orosz-, Német- és Franciaország között foly. Ez utóbbi hatalmak figyelemre méltó tevékenységet fejtenek ki a föld még állami hatalom alatt nem álló területeinek bekebelezésére; s Anglia fenyegetve látja az ő gyarmati felsőbbségét szárazföldi szomszédjai által. A kornak ezen új jelensége néhány fontos kérdést hoz felszínre, melyek egyikével szándékozom foglalkozni.

Ez a kérdés az, hogy vajjon az angol nyelv valójában túlsúlyban lesz-e fővetélytársai felett? — nem, mint egyetemes nyelv talán, mert az alig-alig lehetséges, hanem mint a nemzetközi közlekedés fő eszköze és a nemzetközi művelődés főközvetítője.

Mindazáltal ne gondoljuk — ámbár remélni lehetne, sőt kívánatos volna, — hogy az angol nyelv a világ főnyelveit leszorítja helyükről. Egy egyetemes nyelv ép oly megvalósulhatatlan álom, mint egy egyetemes millennium; s félhetünk attól, hogy a nyelvek harefa nem fog előbb lecsendesülni, mint *Armageddon* harefa. (Ármageddon vagy Hármageddon vagy Horman, Megiddó hegye. Birák. 5. 19. Az isten ellenségei elpusztulásának helye.)

¹ E cikk lényege szerint angolul is megjelent az „American Unitarian Review“ 1891. október havi füzetének 4-ik számában (Bostonban). A szerkesztő Dr Allen J. Henrik, ki Kolozsvárt is járt 1881-ben, a következő bevezetéssel kísérte: „Olvasóink közül sokan a legnagyobb örömmel fognak emlékezni arra a kellemes látogatásra, melyet ez essay kiváló írója Kovács János tanár, ez-előtt kilencz évvel hazánkban tett. Kevés külföldi képesebb e tárgyról írni, már egyszer azért is, mivel a mi nyelvünket teljesen bírja, és a szempont, a melyből tárgyat tekintí, Európa délkeleti, különböző tájszólású népeinek a központjából — különös súlyt ad az ő véleményének.

Az angol nyelv lehető elterjedésének figyelmesebb megfontolását érdekesnek és ajánlatosnak tartom. Természetesen számíthatunk arra, hogy mint más nyelvek, úgy ez is enged a túlélés törvényének. E törvény nemcsak a phisikai lét harezára való tekintettel érvényes, hanem a politikai rendszerek, intézmények s eszmék terén is érvé nyesül s főleg a szavak terén, melyek az eszméket kifejezik. Ez pedig el lévén ismerve, az angol nyelv, mintegy sajátsterű végzetből kifolyólag van biztosítva a nagykiterjedésű használatról, egyfelől a veleszületett alkalmatosságnál fogva, s másfelől, a miről már biztos, a föld azon részeinek birtokba vétele által, melyeknek lakói alkalmasak arra, hogy a jövőre uralkodó befolyást gyakoroljanak. Az angol nyelv természeténél fogva *világnyelv*, s ebből az okból rokonságba lép az igen különböző fajú és rokonszenvű emberekkel. A német nép saját kezdetleges nyelvét annak angol-szász substratumában találja, míg a latin fajok sok szót találnak abban, melyek azonban kevésbé különböznek a világ hajdani hódítóinak nemes nyelvétől. Az tehát hivatkozik úgy északra, mint délre, míg hajtogatásának és alakjainak egyszerűségénél fogva könnyebben megtanulható, mint versenytársainak bármelyike.

És nemcsak Európában ez a tényállás, hanem VII-ik Edward király művelt indiai alattvalói is már meglepő ügyességgel és könnyűséggel beszélnek e nyelvet. Sőt Britt-Guiana néger lakói és Nyugat-India és a déli államok felszabadult rabszolgái is folyékonyan beszélnek; a művelt négerök pedig, mint Douglass Frigyes, ékes-szólon és könnyedséggel használják.

De mégis egy pillanatra gondoljunk utána, hogy a haladás melyik fokozata lesz az, melyet e nyelv elérhet s a melyen a többi nyelvek fölött állandóan uralkodni fog.

Első sorban Európát véve, egy tekintet a földabroszra meg fogja mutatni, hogy az nincs a természet által úgy kijelölve, hogy egyetlen faj vagy nyelv hazája legyen. Az angol nép szigeteken lakik, a többi más nemzet a continensen, a melyek szomszédaiktól magas hegylánczok által vannak elválasztva s így egy európai „Egyesült-Államok“ keletkezésére már a természet sajátsterű rendezkedésénél fogva sem gondolhatunk. Így p. o. Spanyolország és Portugália tengertől vannak körülvéve, kivéve azt a részt, hol a Pyrenaei hegyláncz, mintegy korlát választja el Franciaországtól. Maga Franciaország három oldalról tengertől határolva, Közép- és

Kelet-Európától az Alpok szélső hegysorai által van elzárva. Olaszhon meszsze benyúlva a Középtengerbe és északon az Alpok által bekerítve; Norvégia és Svédhon elzárva a Balti tenger által. S végre a fajok széteszlása mind elősegítik a természetet az elkülönítés munkájában; a miért is igen kevés a valószínűség, hogy a vasútak és távíró eltörölnék a jelenleg fennálló határvonalakat. Tényleg Európa sokáig egy önmagában megosztott ház fog maradni és a nemzeti jellemek, szokások és a hit különböző fajai mind felette nagy befolyással vannak arra, hogy a fajok egymástól mind elkülönítve legyenek. Ugyanezen tekintet alá jön Ázsia, mely úgy látszik arra van rendelve, hogy több nagy állam birtoka legyen, s igen valószínű, hogy ezek egy egységes államot sohasem fognak létesíteni. Kis-Ázsia pl. magában egy kis világot fog képezni mindig. Arábia soha sem lesz más nép által állandóan elfoglalva, mint sémi lakói által. India határai tisztán ki vannak jelölve. China, Japán, Szibéria és Tibet soha sem olvadhatnak annyira össze, hogy egy közös nyelvet használhatnának.

Átmenvén Amerikába, itt a viszonyoknak új állapotával találkozunk. Ez egy nyílt, terjedelmes, de tömött szárazföld, melynek geográfiai alakúata első tekintetre is kedvezni látszik a nép- és nyelvegységnek. Igaz, hogy a Sziklás hegység elválasztja a Pacific vasutat a keleti és déli államoktól; de az amerikai az ily akadályokon, melyek megszakítják a nemzeti organismus folytonosságát, vagy a nagy köztársaságot két részre osztják, csak nevet. Hasonlóan a nagy tavakat és tengeröblöket is e nagy nemzet inkább a nemzeti érintkezés eszközüül, mint a nyelv és szokások közötti eltérés előmozdító gyanánt használja. Canada és az Egyesült-Államok, bár egyiknek *Ottavában* vannak gyűlései, a másik pedig *Washingtonban* tartja congressusait, mégis ugyanazon angol faj részei fognak maradni folytonosan. A folyamok, esatornák, tavak és vasútak roppant nagy hálózata pedig egész északot le a Rio Grande-ig egy megbonthatatlan egészszé teszi. Csak ezen a continensen már mintegy 80 millió azok száma, kik az angol nyelvet beszélik, s e szám oly rohamosan szaporodik, hogy a legvérmesebb megelőzés lehetőségét is kizárja. A mi e continensnek tehát érdekében áll, annyira alkalmas az egységes nyelvre. Egy roppant terület fekszik itt nyitva a szabad érintkezésnek, s nyújt olyan tért a vállalatokra, c

oly kilátást a *haladás* és *humanismus* terjedésére, a milyent azelőtt a természet és a nyelv korlátai miatt még sohasem élvezett.

Dél-Amerikát tekintve, látjuk, hogy itt a spanyol és portugál nyelv harezol az elsőbbségért. De még itt is Rio de Janeiro, Montevideo és Buenos-Ayres partjain az *angol* beszéd hallható; s ez az az angol város, mely legalább szint ad a *Pacific* vasút köztársaságai kereskedelmi tevékenységének és haladásának. A zsarnok természetű és tudatlan spanyol rányomta bélyegét itt levő féktelen honfitársaira is, míg az angolok mind inkább vezetőivé válnak Dél-Amerika nagyobb vállalatainak. A vasútvonalak, melyek keresztül hatolnak a brazíliai köztárság rengeteg erdőin és folyambölgyein, nyugatra és délre rohanva az argentinai köztársaság pampassain át (prairiek) angol vállalat által építették és a londoni igazgató-tanács által kezeltetnek. Mindazáltal nem határozhatjuk meg előre az angol nyelv rohamos terjedésének mértékét, mint az Dél-Amerikát érdekelhetné; de ha az az angol törekvés, mely arra irányul, hogy ezen fejletlen országokat megnyissa, hogy azoknak ásványvilágát kikutassa: az angol befolyás meg fogja ennek útját találni, s gazdag nyelve és nagy irodalmának nem kis befolyása lesz jövőben, főképpen a spanyol és portugál gyarmatosok lethargikus utódaira.

Az afrikai continens eddig mintegy hét pecséttel lezárt könyv szerepelt s az európai gyarmatosok, a mint terjeszkedtek, csak mintegy rojtot képeztek annak partjai körül. Egyptom, a legrégebb és legérdekesebb országok egyike, szintén angol kormány alatt áll. A Jóreménység foka és a körülötte fekvő tartományok is angol birtokok s ezeket sokkal előbb elnyerhették volna, egy jól kigondolt rendszerű kivándorlás és jól előrelátó kormány-módszerrel. A dolgok jelen állása szerint az angol nyelv hollandi vetélytársával küzd, de a végeredmény kétségen felül áll. Itt az erősebb által való túlélés törvénye fogja létrehozni a esiszolatlan és romlott dialectusnak biztos hanyatlását, s *Shakespeare* és *Milton* magasztos nyelve fog terjedni a Zambesen és Congón fölfelé.

A Congó környékén fekvő államok valészínűleg a franczia nyelvet fogadják el, mint érintkezési közvetítőjét és kormánya hivatalos nyelvét, miután a franczia nemzetközi társaság főhadi szállása Brüsszelben van. De a folyampartokon fölfelé, mindenütt

az angol nyelvet fogják beszélni, a hol ezután angol tényezők fognak működni. Valóban már azt jelentik, hogy Angliában egy kereskedelmi társulat alakult $\frac{1}{2}$ millió font sterling alaptőkével abból a czélból, hogy e még pusztá helyeket gyarmatokká alakítsák át. A berlini congressus által való formai elismerése *Anglia* amaz igényeinek, melyeket a Niger lecsapolása folytán szabaddá tett tartományok terjedelmes részeihez kötött, szintén biztosította a nagy folyóhoz csatolt részek feletti fölényét. És ámbár ezen vidék nem igen alkalmas a gyarmatosításra, mégis az *angol nyelv* bizonyos terjedelemben követni fogja a britt lobogót és hatalmas befolyást fog gyakorolni a sötét *continens* későbbi felvilágosodására.

Az ázsiai *continens* nyújt a legkevesebb kilátást a művelődés meghonosítására, s az angol nyelvnek, mint az érintkezés általános eszközének állandó elterjedésére. S még a hol terjedett is az angol nyelv egy kissé, t. i. a chinai partok hosszában, ott is csak hamisított és megrontott alakban. India és az angol Birmák népe kétségkívül saját nyelvét fogja hangoztatni mindig; de azért az angol nyelv fog a művelődés eszközévé válni, s hamarabb várható, mint általánosan hiszik, egy angol-indián irodalom létesítése azon művelt hinduk által, kik Caleuttában vagy más nagyobb városokban tanultak. Csak egy valaki emlékezett meg arról, hogy mily hatalmas nyert az angol nyelv oly férfiak által, mint Cheshub Chunder Sen és Mozoomdár, hogy lássuk, hogy mily izléssel és hibátlansággal használják az indiai benszülöttek az angol nyelvet tanulmányaikban s a szószéken. Hiszszük tehát, hogy e nyelvnek Hindosztán sok millió lakója között nagy jövője van, ha az angolok bölezen kormányozzák.

A nagy ázsiai *continens* többi részeiben az angol nyelv egyformán idegen és ismeretlen nyelv; de mégis az oly kereskedelmi központok, mint Hongkong és Singapore, oly befolyást fognak gyakorolni, hogy még a conservatív China is bizonyára hasznosnak fogja találni, hogy megnyerje azt a kulesot, mely számára is meg fogja nyitni a kereskedelmi haladás kapuját.

Látni való tehát, hogy az angol nyelv, mint az angol nép, egy az egész földre kiterjedő szárazföldi övet igényel a maga részére; és a mint fognak a benszülött törzsek, hatalma mind jobban kiterjed; úgy, hogy ama 120 millió nép, mely ma e nyelvet hasz-

nálja, még hatalmasabb számra fog növekedni a közel jövőben. Egyedüli említésre méltó vetélytársai a francia és német, ha nem tekintjük a chinait és más ó-nyelveket, melyek valószínűleg nem fognak jelenlegi határokon túlterjedni. Azok, kiket felette érdekel a világ haladása, kik figyelemmel kísérik a vasút és távíró hálózatok terjedését, a nagy folyamok miként hidaltatnak át, az akadályt képező hegyek mint furatnak át, úgy kell tekintsék az angol nyelvnek ezt a fejlődését, mint egy oly hatást, mely hatalmasan megszilárdítja s megerősíti a jövő civilizációját. Tényleg az utazásokat tárgyaló munkákban is ez folyton ki van emelve, úgy, hogy senki figyelmét ki nem kerülheti. Angol találmányok és kézműipari termékek minden piacra útat találnak, magokkal vivén az angol elnevezést is; s így a modern kor kívánalmi számos esetben az angol ügyesség és tevékenységre emlékeztetnek s más felől a világ legnagyobb hajóinak $\frac{2}{3}$ része angol lobogó alatt vitorláz. Anglia és Liverpool árúraktáraiban folytonos esere foly a föld legtávolabbi országainak áruezikei és terményei között.

Az angol nyelvnek, mint a művelődés eszközének nagy jövője van. Most maga a londoni sajtó nemesak az egyesült királyság számára ír, mert a „Times“, „Daily-News“, „Standard“ és a „Daily Telegraph“ a continens minden fűrdője szállodájában s a földnek csaknem minden nagy városa közhelyein megtalálhatók és igen elterjedt forgalomban vannak a gyarmatok és tartományokban. Hasonlóan Anglia és Amerika könyvei és fűzetei az összes angolul tudók számára boesáttatnak ki, s így csaknem kimondhatóan nagyságú mező nyílik az irodalmi tevékenységre. Mily gyakran találhatni, hogy a continentalis sajtónak u. n. legújabb tudósításai nem egyebek, mint azoknak a telegrammoknak átvétele, melyeket igen nagy összegért küldenek évnegyedenként a londoni lapoknak. Ezen lapoknak minden helyen vannak levelezői. Tényleg tehát Anglia és a világ számára írnak azok. Ritkán volt ez jobban feltüntetve, mint az 1878-iki orosz-török háborúkor. Forbes és Me. Gahan levelei, melyeket a londoni sajtó közölt, nem pedig az orosz tábornokok tudósításai képezték a fő tudósítási forrásokat a szt.-pétervári hivatalos körökben. Még újabban harezi tudósítók küldettek szét oly vidékekre, hová a római nyelv nem tudott behatolni; s alig keletkezhetik harez vagy annak híre a nélkül, hogy ezen modern Mercureok valamelyike

felszedve útazási készleteit egy órai tudósításra, magához vevén megbízatási leveleit, s egy nagy csomag papírt a folytonos jegyzésekre, tekintet nélkül a költségekre és kellemetlenségekre, ne sietne a működés színhelyére. Ha a francia nyelv még ezután is folytonosan a diplomacia nyelve marad, úgy bizonynyal az angol lesz az egyetemes tudósítás, vagyis nemzetközi közlekedés nyelve és ez annak állandó nagy hatalmat kell, hogy biztosítson.

A tudományos buvárlat terén is kimagasló helyet foglal el az angol nyelv. Francia tudósok és német tanárok nagy hasznát veszik a tudományos kutatás nagy mezején; de feladatuk gyakran nem egyéb, mint az, hogy az angolok által kiböngészett tényeket osztályozzák és azokból az általános eszméket kivonják. A tiszta és gyakorlati érzék — az angol nyelv e jellemvonása — eszközli azt, hogy azok a tudományban legelső úttörők; és minthogy az Egyesült-Államoknak idejük van, hogy azt ebben a nagy törekvésében teljesen védelmökbe vegyék, a jövő tudományos igazságai mindinkább az angol nyelvben találják kifejezést. Ugyanez mondható az irodalom más ágait illetőleg, valamint a művészetek igen nagy terén.

Az, hogy művelt és tanult egyének igen nagy számmal vannak, a kiknek módjuk és idejük van arra, hogy tudományos és művészeti dolgokkal foglalkozzanak, oka annak, hogy London mint egyedüli központ szerepelhessen úgy a tudományos, mint a kereskedelmi élet és pénzügy terén. Amerikában Boston az a figyelemre méltó város, mely ugyanazt a vezérlő szerepet gyakorolja ugyanazon tekintetekben. Azonban igen kevésbé tapasztalhatjuk ugyan ezen irányú tevékenységét a gyarmatoknak; miért is igaznak bizonyult Szt. Pál mondása, t. i. „hogy nem az az első, a mi szellemi, hanem a mi természetes s azután jön az, a mi szellemi“. E gyarmatosok, kikért Anglia évenként oly sok ezeret költ, a pusztaságokat termékeny szántóföldekké változtatták, mielőtt a tollat forgatták, vagy a Muzsáknak udvaroltak volna. De midőn a deszkakunyhók a kényelmes és jól berendezett lakásoknak helyet adnak, midőn a nehéz, alapvető munka már megvan: ezek az angolok az anyaország példáját követik és a maguk számára irodalmat kezdenek létesíteni. Nincs nagyon messze az a nap, a melyen Sydney, Melbourne és Aucklandnek meglesznek saját kiadó-házaik az eredeti ausztráliai irodalom termékeinek kibocsátására. Így az angol nyelv a csendes tenger virágzó partjain is terjedni fog, nemcsak mint

üzletnyelv, hanem mint a művelődés eszköze, vagy legalább mint a tudósítás nyelve. A figyelem, melyet az előbbi lapokon e vázlatban a nyelv iránt tanúsítottam, lehet, hogy nem kellemes azoknak, a kik barátságatlan szemekkel nézik az angol befolyás terjedését. De azokra nézve, kik örömmel szokták nézni, hogy az emberi fajok úgy a rokonszeny és barátság kötelékei, valamint az egymással való érintkezés által mind szorosabban fűződnek egymáshoz, a kilátás reményteljes és mindig kellemes lesz.

Néhány szót szólok még befejezésül arról, hogy mily jótékony hatása lenne az angol nyelv és irodalom Magyarország magasabb közoktatási intézeteiben való tanításának Talán azt lehetne mondani, miután az angol nyelv elterjedéséről szóltam, hogy ignoráljuk azt a tényt, hogy sok helyen, de különösen keleti Európában minden nemzet arra látszik törekedni, hogy saját nyelve kizárólagos használatát fentartsa. Magyarország visszavért ősnyelvéhez, s ma azt használja alsóbb és felsőbb tanintézeteiben, az országgyűlésen, azt a király és paraszt az egész országban. A csehek a prágai nemzeti egyesület elhatározása mellett állanak és már előzetesen megkísérelték nemzeti drámát teremteni. Ausztria több déli tartományában, hol eddig a német nyelvet használták, a régi szlavon szójárásra tértek vissza. Sőt Románia is — daczára annak, hogy a franczia nyelvre támaszkodik — arra törekszik, hogy latin-frank nyelvét saját nemzeti nyelvvé fejleszse. Azt lehetne kérdezni, hogy mindez nem okoz-e mintegy particularismust, úgy a nyelvben, mint a politikában. Első tekintetre úgy tűnik fel, de valójában ma, a korlátlan nemzetközi érintkezés napjaiban egy nemzet sem veheti körül magát chinai fallal és nem maradhat a maga határain belül. Édes hazánk, Magyarország népe, mely jogosan büszke ősei nyelvére s a mely örvend irodalma fejlődésének és gazdagodásának, hamar túl fogja lépni hatalmi körével hazája határait, ha anyanyelvének teljesen birtokában lesz.

Mostantól kezdve azonban, bár szeretjük nyelvünket és ragaszkodunk hozzá, s úgy tiszteljük, mint újlag visszanyert függetlenségünk symbolumát, mégis érezzük azt, hogy nem elégedhetünk meg vele. Mely nyelvek alkalmasak tehát arra, hogy legnagyobb szolgálatot tegyenek azoknak, kik kereskedelmi iskoláink, gymnasiumaink és egyeteminken képezik magokat? Talán, hasznossági czélból, a

német nyelv áll legelől, mert az mint a művelődés eszköze is a modern nyelvek között első sorban áll.

Tekintve azt, hogy mi politikai közösségben élünk egy olyan birodalommal, melynek uralkodó háza és koronás uralkodói germánok: a német nyelv nem szünhetik meg a magyar nemzetre mindig nagyfontosságúnak lenni. E mellett kétségkívül Közép-Európa kereskedelmének is német a nyelve és ennél fogva annak használata kiterjed Hamburgtól Belgrádig, Baseltől Rigáig. Azért oktalanság lenne egy oly nyelv tanulásának elhanyagolása, melynek használata biztosíték az elszigetelés ellen és segítség arra, hogy a kereskedelemben a többi nemzetekkel együtt haladhassunk. De minden gyakorlati szempontot figyelembe véve, utána az angol nyelvet kellene helyeznünk s főképp azért, mert hathatós segítség a művelődésben. Utazások közben is éppen oly hasznos, mint a francia nyelv, sőt hasznosabb is, mert az angol nyelvvel az egész világon lehet utazni. Irodalma sokkal gazdagabb, elterjedtebb és morálisabb irányú, mint a francia vagy német. Sajtója is hívebb képét adja a világ folyását vezérlő eseményeknek. S azokra nézve, kiknek kevés alkalmuk van utazásra, mint hivatalnokoknak és tudománnyal foglalkozó egyéneknek, az angol irodalom bizonyára nagy értékű és mindenestre sokkal nagyobb szellemi élvezetet nyújt, mint a francia irodalom frivol novellái és felületes közleményei, melyek a jelenlegi francia irodalom halmazát képezik. Ezért, a nélkül, hogy gáncsolnám a francziák vagy más nemzeteknek a világ elismeréséhez való ragaszkodását, az angol nyelv szorgalmas és lelkiismeretes tanulmányozását ajánlom a magyar ifjúságnak. Ha szabad a tapasztalatokból beszélni, a fáradságnak, melyet e nyelv elsajátítására fordítottam, az a legnagyobb jutalma, hogy a mellett, hogy közvetlen szellemi hasznot nyertem ebből, ez képesített arra, hogy megértsem bizonyos tekintetben egy olyan nép valódi szellemét, melynek motivumait és útjait gyakran félreértették és félreértik ma is.

Az angol nemzetnek szabadságszerető természete, rokonszenve a gyöngék és szenvedők iránt, s nemes vendégszeretete és — másfelől tévedései és gyengeségei sok tekintetben oly feltűnően hasonlók a miénkhez, hogy ha azokat ismerjük, még alaposabban megismerjük magunkat. Hiszen Brinsley Richard angol író is azt mondja, hogy „Angol- és Magyarország népei között sok rokon vonás van. Mind-

kettő egyforma szeretettel van eltelve uralkodója és a szabadság iránt. Mindkettőben közös a ragaszkodás a nemzeti intézményekhez; és mindkettő megegyezik abban, hogy a conservatív és szabadelvű irányt magában egyesítvén, eltántoríthatlanul tör előre a haladás útján. Magyarországon épp úgy, mint Angliában, a szabadság nyomán mindig jólét fejlődött, s ez csak a nemzeti haladás gyümölcse lehet“.

Ennélfogva erős meggyőződésem van az angol nyelvnek nagy és jótékony hatásáról, melyet az ifjú nemzedékre gyakorolna annak tanulmányozása. Miért is egész lelkemből s minden erőmből arra törekedem, hogy az angol nyelv tanítása vétessék be a felsőbb nevelő intézetekbe és kereskedelmi iskolákba. S nem lehetne rám nézve kellemesebb munka, mint az, hogy segítsen az angol nyelv elsajátítására vállalkozókat tanulmányaik első stadiumában s megszám velök azt az örömet és gyönyörűséget, melyet az nyújt, hogy valamely világra szóló nyelv és annak nemes eszmékben gazdag irodalma mintegy összeszövődik saját személyes életünkkel és gondolatainkkal.

KOVÁCS JÁNOS.